

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

לה.

עין משפט
נר מצוה

ותקף רפסה בם איה וגו'. אלמא מגולין היו לפי שמליין על העניס ואי משום לא תלין נבלמו וגו' ודברים כאלו הא שניין לה צינמות (עט.) מוטב תיעקר אות אחת בתורה וימקדש שם שמים צפרהסיה שיהו הכל רואין אותן וסואלין מה טעין של אלו הללו בני מלכיס הס ופשוט יוס בגרים גרורים: **הנה להם בני דינים.** והכי קאמר קח כל ראשי העם והולכי אתם לבתי דינים הרבה וידונו את עובדי העבירה והוקע אותם את הממויזין שזמנדו לבעול פעור ועוד עבודת כוכבים צסקילה וכל הנסקלין נתלין כדאמרין (ז) (בארבע מיתות (דף סה.)) שאין צ"ד אחד דן שנים ביום אחד: **אלא בשמי מיתות.** הוא דאין דנין לפי שאין זו דומה לו ונכרי למלוה טעם לדבריהם כאלו וכלן ואמי לאלקולי שמה לא ימפשו ככל הנוקד: **אלא במיטה אחת.** ועבירה אחת דנין: **אלא.** כדמוכח קרא (במדבר סה) וישב חרון אף וגו' כשהקצ"ה רואה שכולם עסקים צדבר ומקנאין לכבודו: **דק ינין זה.** רגילין היו ממחלה להלין את הדין כדי לזקדו ועמה כשאין עושים כן הרי הן כמרחמי: **שמחמץ את דינו.** שמשעה אותו ומלינו כדי להוציאו למיתו: **ואידך.** מיבעינא ליה להך דרשה דאמר צ"ק (דף מו: ע"ש) מנין שנוקקין לתובע מחלה כגון המובע את חבירו לדין שהלוה ואינו משלם וזה טוענו משכון היה לי צידק ומתקלקל או אדנ נוקקין מחלה צ"ד לתביעת המובע עד שיהא ממונו צידו ואחר כך נוקקין לדין המשכון: **אשרו חמוץ.** המזיקו את הנגזל ולא את הגוזל: **כל סעינים וכו'.** רגילין היו צילי תענית לעשות דקה והיו עיני העניים נשואות לכן ואם ילינו מנאלו עניים רעבים ששענו על כך: **ופ"מ.** צנוקס שרגילין לחלק ריפתא ותמרי דבר המונק לאכול: **אלא זווי וחיטי ושערי.** לא נשענו העניים עליהם אותו היללה ולית לן בה עד למחר: **ולמא חוץ טעמא.** היום לחובה וצטו למיעבד הלנת דין ומנאל גמרו צבת וחי אפטר כדפרט דאין מיתת צ"ד דוחה כגון: **לידיני כמעלי שבתא ונגמריה בחד צבתא.** וכל זמן שלא נגמר הדין לא היו עיניו הדין דכל עשה מנפה להללה אכל כשנגמר כל היום מנפה למיתה והיו עיניו הדין: **מינשי אינו טעמיהו.** ששאו ונתנו ודקדקו ציוס ראשון: **ליבא דאינשי אינשי.** ליבא דאינשי אינשי לית ליה טעמו ולא לייסבו לתת טעם הגון כצראשונה: **והא קבורים מס מלוה כו'.** ר"ל לאו אמנתי צביא מר' יוחנן אלא צעלמא וסדריה מסדרי הגמ' כאן משום דסופה לשאלו ותהא מיתת צ"ד דוחה צבת: **ולאחוסו מה ס"ל.** בני נזיר כתבי על נפש מת לא יצא וכתבי צמיה לאציו ולאמו לחיו ולאחוסו וכולוהו יתירי נייעה דהא (מכל נפשות) משממע ודרשיין למה צבסרי [נשא ו] אציו מה תלמוד לומר הא לא צא אלא להוציא מת מלוה שמומר ליטמא לו לאמו מה תלמוד לומר גבופיה לא אצטרדין ולהמיר מת מלוה הא מלציו נפקא אלא להציא שאם היה זה נזיר כהן דיש עליו שמי קדושות אין הכתוב מזהירו (ט) ליטמא אלא לאמו ולשאר קרובים אכל מטמא למת מלוה לחיו מה תלמוד לומר שאלם היה זה נזיר כהן גדול דקדושתו חמורה דלא יטמא אכל מטמא הוא למת מלוה ואם אינו ענין לנזיר גרידא ולא לכהן הדיוט נזיר תניהו ענין לנזיר וכ"ג לאחוסו מה תלמוד לומר הרי שיהי כ"ג וזויר והולך לשחוט את פסחו דליכא מלות טובא אפי"ה לאחוסו הוא דאינו יטמא אכל מיטמא למת מלוה:

אבל במיתה אחת דנין. והא דמי בתוספתא אין דנין שנים ביום אחד אפי"ה נואף ונואפת צפרק נגמר הדין (לקמן דף מו.) מוקמי לה צבת כהן וצועלה דהיא צשריפה וצועלה צבת: **אשרו חמוץ ולא חומץ.** פ"ה לכדרשין צפרק שור שנגח את הפרה (צ"ק דף מו: ושם) מניין שנוקקין לתובע מחלה כגון שמובע את חבירו שהלוה מנה ואינו משלם או משיבו משכון היה לי צידק ומתקלקל או אדנ נוקקין לתובע מחלה עד שיהא ממונו צידו ואח"כ נוקקין לדין משכון וצ"ל שיש שטר למלוה ללא מהימן ליה צמיגו דאי צעי אמר פרעתיך דא"ל לפרועו צעדים ואע"ג דלטרומי צ"ד מרי זימנין לא מטרחינן כדאמר צפ' המקבל (צ"מ דף ק.) צההוא שטרלא דהוא כתיב ציה שני סתמא ומלוה אמר ג' ולוה אמר ג' ומסיק (ט) והיכא דקדיס מלוה ואכל פירי דג' שנין לא מפקינן מיניה משום דלטרומי צי דינא שמי זימני לא מטרחינן הסם היינו טעמא כדמסיק מילמא לעבד לאיצילוי אכל הכא משום דברים צעלמא דקאמר ליה לאשמוטוי לא שצקינן מלהוציא מידו מיהו תימנה היכי דמי אס יש לו עדים מומונין ללוה או שטוען צבת ל' יוס ציבא עדים נמתין ליה דאפי"ה שאל זמן לפרוע היציני לא זמן ל' יוס ואי טוען ציבא עדים לאמר ל' יוס צלא קרא נמי לא ציימין ליה והיכא דזיילי ניכסי קאמר הסם דנוקקין (ט) לנתת מחלה ואלא וחי ימתינו לאחר שנתת שחל צ"ל ולדחוק דאמר פלוני ופלוני היה שם במעלי שבתא וליגמריה בשבתא (ט) אין רציחה דוחה את שבת וליקטליה לאורתא נגד השמש בעינן וליגמרי' לדיניה בשבתא וליקטליה בחד בשבתא נמצא אתה מענה את דינו נדייניה במעלי שבתא ונגמריה בחד בשבתא מינשו טעמיהו וכן על גב (ד) דשני סופרי הדיינין עומדים לפנייהם וכותבין דברי המוכין ודברי המחייבין (ג) נדי דבפומא כתבין ליבא דאינשי אינשי הלכך לא אפשר א"ל ר"ל לר' יוחנן ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו ומה עבודה ש"שדוחה שבת קבורת מת מצוה דוחה ולאחוסו מה ת"ל הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע

מב א ב מ"י פרק י"ד
מלכות סנהדרין
הלכה י:
ג ב מ"י פ"ה הלכה
א:
מד ד מ"י שם פרק כ
הלכה א סמן עשין לו
טוע"ש חור"מ סמו"י סע"ק
א:
מה ה ר מ"י פ"ט מהל'
מנחת עניים הל"ד
טור ושו"ע יו"ד סמו"ן רט
סע"ק ב:
מו ז מ"י פ"ה מהל'
סנהדרין הלכה ב:
מו ח מ"י שם ופס"ד
מלכות שבת הל"ז:
מוח ט מ"י פ"ד מהלכות
ציאת מקדש ס"ל ט י:

רבינו חננאל

והוקע אותם לה נגד השמש ומניין להוקעה שהיא תליה שנאמר והוקעוהו לה בבבנת שאלו בחור ה' אם העם שאלו בחרו מה חטאו אמר לו אמר לו הקב"ה מה עשיתם עמי שאלו שנים ביום אחי איני דואמר רב חסדא לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין אלא להשיב חרון אף: דיני נפשות גומרין בו ביום לכות ובוים שלאחרי כהן כהן. מנא לן א"ר צוננא דאמר קרא מלאתי משפט צדק ולין בה ועתה מושפוט צדק ולין בה ועתה מוציאין כיון שאין מלינין בדין כאלו הן מרצחים: רבא אמר אשרו חמוץ. אשרו דין שמתין את דינו. כלומר מאריך ואינו חוזב כמו פצה. אלא ממתיך עד שיחמיץ. ו' אלעזר דריש האי קרא צדק ולין בה ועתה מרצחים כל המלין צדקה. כלומר כל הפוסק לתת צדקה לעניים ומלגנה ואינו נותנה מיד מרצחין הן. ו"מ בריפתא ותמרי שעיני בניי נשואות בהן ומצפין להן כדי שיאכלו אותן בערב ואין מכינין להן מאי שאכלו וכוין שלא נתן להן זה נמצאו ממים היללה כולו ברעב. אבל זווי או חיטי ושערי לית לן בה: **לפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב מאי טעמא לפי שאין הריגת ביד דוחה לא שבת ולא יום טוב.** פשוטה היא. ואי אמרת לידייניה במעלי שבתא וליגמריה לדיניה בחד בשבת. מינשו לטעמיהו. ואפי"ה דכתובין הו דברי כל אחד ואחד נזיר דכתיב טעמא דמפקי בפומיהו טעמא דבליבא מינשו הלכך לא אפשר ואקשינן ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו. ומה עבודה שדוחה שבת שנומרו ובוים השבת שני כשמינו או קבורת מת מצוה דוחה העבודה מולאחוסו שבזיר. דתניא מולאחוסו מה תלמוד לומר מופנה הוא דלא הוה צריך ליה. ומה אם לאביו

וכתיב ויתקף רצפה בת איה את השק ותמיהו לה אל הצור בתחלת קציר (ז) וכתבי ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם הם העם הטאו ראשי העם מה הטאו אמר רב יהודה אמר רב אמר לו הקב"ה למשה חלק להם בתי דינים מ"ט אילומא משום שאין דנין שנים ביום אחד והאמר רב חסדא (ז) לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין אלא כדי שישבו חרון אף מישראל: דיני ממונות גומרין בו ביום כו': מנהני מילי (א) א"ר חנינא דאמר קרא מלאתי משפט צדק ולין בה ועתה מרצחים ורבא אמר מהכא אשרו חמוץ אשרו דין שמחמץ את דינו ואידך אשרו חמוץ (ז) ולא חמוץ ואידך האי מלאתי משפט מאי עביד ליה כדר' אלעזר אמר ר' יצחק דא"ר אלעזר אמר רבי יצחק כ"ל תענית שמלינין בו את הצדקה כאילו שופך דמים שנאמר מלאתי משפט צדק וגו' ויה"מ בריפתא ותמרי אבל בווי חיטי ושערי לית לן בה: **לפיכך אין דנין כו'.** מ"ט משום דלא אפשר היכי ליעבד לדייניה במעלי שבתא וליגמריה לדיניה במעלי שבתא דילמא חוץ טעם לחובה ובעו למיעבד (ט) הלנת דין לדייניה במעלי שבתא וליגמריה בשבתא (ט) אין רציחה דוחה את שבת וליקטליה לאורתא נגד השמש בעינן וליגמרי' לדיניה בשבתא וליקטליה בחד בשבתא נמצא אתה מענה את דינו נדייניה במעלי שבתא ונגמריה בחד בשבתא מינשו טעמיהו וכן על גב (ד) דשני סופרי הדיינין עומדים לפנייהם וכותבין דברי המוכין ודברי המחייבין (ג) נדי דבפומא כתבין ליבא דאינשי אינשי הלכך לא אפשר א"ל ר"ל לר' יוחנן ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו ומה עבודה ש"שדוחה שבת קבורת מת מצוה דוחה ולאחוסו מה ת"ל הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע

אין רציחה דוחה את השבת. צשריפה יחא אפילו למ"ד מקלקל צבערה פטור דיש צה חילול צבת משום פתילה דאמר (יבמות דף ק.) מה לי צישול פתילה מה לי צישול סממנים וצשאר חייבי מיתות נמי אפי"ה למ"ד (כמוצות ה): דמקלקל צבורה פטור הכא חייבי מיתות דיש לו כפרה: **לאביו ואמו.** לאמו דרש"י לכהן וזויר ואע"ג דזויר חמור דאין מיטמא לקרובים וכהן הדיוט מיטמא לקרובים מ"מ ס"ד דמיתסק טפי משום כהן הדיוט כיון דליכא תרמי ועוד כהן הדיוט צדיק שזה קדושתו לעולם וזה אין קדושתו לעולם כדאמרין צויר צפ' הכי גדול (דף מו:): **הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו.** פ"ה הרי שהיה כהן גדול וזויר והולך לשחוט את פסחו וקשה דפרין מיניה צפ' עשול יוס (יבמות דף ק.) אעזבדא דיוסף הכהן שמתה אשתו צע"פ וטימאווה ומאי קושיא שחני הכא דליכא מלות טובא ע"כ נראה לפרש דזהוילן לשחוט הפסח לצד איירי או למול את בנו ואינו לא כהן גדול ולא נזיר וכן משמע מדלא קמני הרי שהיה כ"ג וזויר והולך לשחוט את פסחו כדתי צשריפה והא דתני אמרת לא יטמא משום דלא אחי עשה דטומאת קרובים ודחה עשה דפסח או דמילה שיש צו כרת ועוד יש ליישב פ"ה הונוט' דאי משום הולך לשחוט את פסחו לחודיה לא נמנע מלעמא כי הונו נמי צבדי אחרני אין צדק כלום דלא דמי לכהן הדיוט כדפרשישית לעיל דקדושמן קדושת עולם: **שבת**

(א) כמי וזמר וכו' כ"ל. ד"ל. (ב) לקמן מ. א. (ג) א"ר חמא בר חיננא. (ד) ויחמא לנ. (ה) ונעל ח. (ו) לעיל דף לקמן לו: (ז) ה"ל דפומא כתבין כ"ל. רש"ל. (ח) צרכוט טי: מילה. ג: מזל מת: וצמס ק. (ט) צע"י: ומלק. (י) צ"ל. כנגמר הדין (דף סה. כ): (כ) צ"ל מעל נפש.

תורה אור השלם

1. ותקף רצפה בת איה את השק ותמיהו לה אל הצור בתחלת קציר עד נתן מים עליהם מן השמים ולא נהנה עוף השמים ללחם לאלקולי וימם ואת חת השדה ללחם: שמואל ב א י ויאמר אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם לין נגד השמש וישב חרון אף מן השמים: במדבר ה' ה. 3. איכה וינהה לזונה קריה נאמנה מלאתי משפט צדק ולין בה ועתה מוציאין כיון שאין מלינין בדין כאלו הן מרצחים: ישעיהו א כא 4. למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו יחוס ריבו אלמנה: ישעיהו א י 5. לאביו ולאמו לאחיו ולאחורו לא יטמא קדם במתם כי נזיר אלוהיו על ראשו: במדבר ו ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' צמעלי שבת (ב) גמ' רציחה לדיניה צבתא: (ג) רש"י ד"ה ולאחוסו וכו' אין הכתוב מזהירו שלא ליטמא לו חביו דלית מנחה צבל: (ד) רש"י אשור וכו' ומסיק דהיכא וכו' כי דינא תרי זימני וכו': לאיצילוי היא אכל: (ו) בא"ר קאמר הסם דנוקקין. כ"ג עיין צרי"ס הפרק צדק מ"ו וצמס' ט: **מוסף רש"י**

אבל במיתה אחת דנין. דעממא משום דלא אפשר לעיניו כמחוייבוהו הוא (לקמן מו.) וכותבין דברי המזכירין. פלוני חייב ומן העטם הוא. פלוני זכיה ומן העטם הוא (לעיל דף טז.) שניה סומכין דברי סבתא וטעיה סבתא דברי המיחיים. שחם יענה האחר ויכח כתבו על של צבירו (לקמן דף טז.) ולאחוסו מה ת"ל. כיון דכתיב לאציו ולאמו כל שכן לאחוסו (יבמות ק.) הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו. הרי שהיה את והוא כ"ג והולך לשחוט את פסחו או למול את בנו (שם) או: אי חם עיין לעיל מנחו ענין לענין צישול עבודה ומילה מניח מת מצוה (מילה ג.) ולמול את בנו. דמילת וכויו כעמכמו מלאכול פסחו (יבמות ק.).